

09.02.2021

Pormestari

15 §**Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista**

HEL 2020-013973 T 03 00 00

Päätös

Pormestari antoi valtionvarainministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista seuraavan lausunnon:

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Laissa säädettäisiin valtion palveluiden saatavuuden järjestämistä sekä valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamista koskevista yleisistä tavoitteista ja valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamista koskevasta valtakunnallisesta suunnittelusta ja yhteensovittamisesta. Lisäksi laissa säädettäisiin toimivallasta tehdä sijoittamista ja palveluiden saatavuutta koskevia päätöksiä.

Lain soveltamisala kattaisi valtion keskus-, alue- ja paikallishallinnon sekä valtion liikelaitokset. Lakia ei sovellettaisi mm. kuntiin, Kelaan, muihin julkisoikeudellisiin laitoksiin eikä säätiöihin ja rahastoihin, vaikka ne hoitaisivat julkista tehtävää tai julkista hallintotehtävää. Tältä osin soveltamisala vastaisi pääsääntöisesti nykyistä alueellistamislakia. Lain soveltamisalaan kuuluisivat yhtäläisin perustein valtion yksiköt ja toiminnot riippumatta siitä, sijaitsevatko ne pääkaupunkiseudun ulko- vai sisäpuolella.

Lain tarkoitus ja soveltamisalan rajausta ovat perusteltu. Esitetyillä muutoksilla luovutaan perustellusti alueellistamisen kiinnittymisestä pääkaupunkiseudun ja muun maan väliseen tarkasteluun ja otettaisiin lähtökohdaksi sen sijaan valtion läsnäolon arviointi alueilla sekä palveluiden järjestäminen ja saatavuus.

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on uudistaa lainsäädäntö paremmin vastaamaan toimintaympäristön muutoksia. Tavoitteena on, että valtion läsnäolo alueilla perustuu ennen kaikkea palveluiden ja viranomaistoiminnan järjestämisen tarpeeseen. Tavoitteena on myös ohjata valtion digitaalista ja fyysistä palveluverkkoa vahvemmin kokonaisuutena sekä parantaa valtion viranomaistehtävien tuloksellisuutta. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa alueiden elinvoimaisuutta ja turvallisuutta ja valtion kilpailukykyä työnantajana. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on tarkoitus luoda

09.02.2021

Pormestari

uusi toimintamalli, joka edistää valtioneuvostotasoista poikkihallinnollista suunnittelua, seurantaa ja ohjausta. Yksittäisten yksikköjen ja toimintojen sijoittamisiin ja lakkauttamisiin perustuvasta toimintatavasta luovuttaisiin.

Palveluiden järjestämisen tarpeen nostaminen alueellista läsnäoloa säätelevän lainsäädännön keskiöön on merkittävä muutos, joka on myös kannatettava. Esityksessä on myös hyvin tunnistettu, että nykyisellä toimintamallilla ei pystytä ohjaamaan palvelurakennetta niin, että se pystyisi ottamaan huomioon esimerkiksi sellaiset toimintaympäristön muutokset kuten kaupungistuminen ja sähköisten palveluiden lisääntyminen.

Palvelurakenteen järjestämiseen liittyvien tavoitteiden lisäksi laissa säädettäisiin myös muista valtion alueelliseen läsnäoloon liittyvistä tavoitteista yleisellä tasolla kuten tavoitteesta vahvistaa elinvoimaisuutta. Tavoite tulisi kytkeä koko Suomen elinvoimaisuuden parantamiseen, mitä lakiesityksen koordinoitumpi toimintamalli voisi hyvin myös tukea. Riittävän laajat ja vahvat alueelliset asiantuntijakeskittymät ovat koko maan suotuisan kehityksen kannalta keskeisiä. Tältä osin on erityisen oleellista ottaa huomioon, että työpaikkojen siirto maakuntiin voi hidastaa Suomen talouskasvua ja heikentää työllisyyttä, kuten esimerkiksi VATT on tutkimuksessaan analysoinut (VATT 2013, Alueellistamisen taloudelliset vaikutukset). Työpaikkojen siirto ei ole myöskään tunnistettujen muutosvoimien, kuten kaupungistumisen perusteella relevantti keino tulevaisuudessa vastata kilpailukyvyn, talouden ja osaamisen haasteisiin. Jos alueellistamista tehdään, tulee sille löytyä perustelut. Jos alueellistaminen on perusteltua, sen tulee koskea uusia toimintoja, eikä vanhoja toimintoja tule siirtää edellä mainittujen ongelmien vuoksi.

Valtakunnallinen suunnitelma

Ohjaamisen ja koordinaation toteuttamiseksi laissa ehdotetaan säädettäväksi, että valtioneuvoston tulee laatia asiaa koskeva valtakunnallinen suunnitelma. Suunnitelma laadittaisiin hallituskausittain ja siinä on tarkoitus luoda hallinnonalat ylittävä kokonaiskuva valtion palvelurakenteen, palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittumisen tilasta ja tavoitellusta kehityksestä sekä ohjata ministeriöitä ja virastoja niiden päätöksenteossa ja suunnittelussa. Suunnitelma olisi sisällöltään joustava, mutta sen olisi sisällettävä tietoa erityisen merkityksellisestä uuden yksikön tai toiminnon perustamisesta tai lakkauttamisesta sekä merkittävimmistä palveluiden saatavuutta muuttavista hankkeista. Palveluiden osalta suunnitelman on tarkoitus kattaa teknologiariippumattomasti koko monikanavainen palvelurakennekokonaisuus.

09.02.2021

Pormestari

Suunnitelman laatiminen voi parhaimmillaan toimia tarpeellisena yhteensovittavana mekanismina, joka ohjaa tuloksekkaasti ja tarkoitukseenmukaisella tavalla valmistelua ja päätöksentekoa liittyen valtion palvelurakenteeseen ja palveluiden saatavuuteen. Kuitenkin hallituskausittain laadittava ja joustava suunnitelma voi jäädä myös vaikuttavuudeltaan heikoksi ja lyhytjänteiseksi. Yhtä hallituskautta pidempi suunnitelman aikajänne toisi tarvittavaa ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä asiaan. Lisäksi toimintaympäristön muutosten analysointi ja yhteisen tilanekuvan luominen julkishallinnon piirissä ovat keskeisiä jatkuvuutta ja strategisuutta lisääviä toimia, joilla voidaan ehkäistä suunnitelman mahdollista pistemäisyyttä.

Toimielin

Suunnittelun, seurannan ja koordinaation tueksi valtiovarainministeriö asettaisi toimielimen, jossa olisivat edustettuina ministeriöt, Kansaneläkelaitos ja Suomen kuntaliitto sekä sen mukaan kuin valtiovarainministeriö päättää, kattava edustus sellaisista eri hallinnonalojen valtion viranomaisista, joilla on merkittävästi asiakaspalvelutoimintaa eri puolilla maata.

Ottaen huomioon, että laissa ei säädetä keinoja ja toimenpiteitä määriteltyihin tavoitteisiin pääsemiseksi, on valtakunnallisen suunnitelman ja sen valmistelua tukevan toimielimen merkitys suuri. Mahdollisiksi keinoiksi on esitetty esimerkiksi julkishallinnon yhteiskäyttöisten tilojen lisäämistä sekä julkishallinnon yhteistyön ja –palveluiden kehittämistä. On kannatettavaa, että valtion ja kuntien yhteistyötä muun muassa palveluiden järjestämisessä edelleen kehitetään. Tähän kehittämiseen on tärkeää liittää toimintaympäristön jo toteutuneet ja ennakoitavat muutokset, kuten väestönmuutokset. Toimenpiteiden ja keinojen ei voida olettaa olevan yhtenevät koko maassa. Tämän vuoksi toimielimessä tulee olla mukana Kuntaliiton lisäksi myös eri kokoisten kuntien ja kaupunkien suora edustus. Lisäksi toimielimellä tulee olla selkeä rooli valtakunnallisen suunnitelman ja valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamiseen liittyvien vaikutusten arvioijana, jotta lakiesityksen tavoitetta pitkäjänteisestä toimintamallista voidaan vahvistaa myös tältä osin.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Sanni Pietilä, edunvalvonta-asiantuntija, puhelin: 310 36540
sanni.pietila(a)hel.fi

Liitteet

1 Lausuntopyyntö 16.12.2020

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

09.02.2021

Pormestari

2 Lausuntopyyntö 16.12.2020, liite luonnos

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet**Ote**
Valtiovarainministeriö**Otteen liitteet**
Esitysteksti**Tiedoksi**

Kaupunginkanslia

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista 10.2.2021 mennessä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtion palveluiden saatavuuden sekä yksikköjen ja toimintojen sijoittamisen perusteista, jolla kumottaisiin voimassa oleva laki valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisesta koskevasta toimivallasta (362/2002). Lain on määrä tulla voimaan 1.1.2022.

Valtiovarainministeriö asetti alueellistamisen uudistamisen strategia-hankkeen ajalle 25.10.2019-31.3.2020. Strategia valmistui 24.4.2020. Strategia linjaa sitä, minkälaista valtion toimintaa ja läsnäoloa alueilla tavoitellaan 2020-luvulla virastojen tehtävien toteuttamiseksi ja kansalaisten ja yritysten palvelemiseksi eri asiakas- ja kieliryhmien tarpeet huomioiden.

Lainsäädäntömuutoksilla toteutetaan ja edistetään päätettyjä strategian linjauksia. Strategian mukaan alueellistamisen käsitteestä luovutaan ja se korvataan valtion alueellisen läsnäolon käsitteellä. Lainsäädännön ja suunnittelun lähtökohdaksi otetaan tarpeet valtion läsnäololle sekä sen hyödyt edistäen koko maan tasapainoista kehittymistä. Valtion läsnäolon alueilla tulee perustua ensisijaisesti palvelutarpeeseen ja viranomaistoiminnan tehtävien järjestämiseen tuloksellisesti. Valtion läsnäololla halutaan myös vahvistaa alueiden elinvoimaisuutta, turvallisuutta ja valtion kilpailukykyä työnantajana.

Esittelijä

09.02.2021

Pormestari

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 16.12.2020
- 2 Lausuntopyyntö 16.12.2020, liite luonnos

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Valtiovarainministeriö

Otteen liitteet
Esitysteksti

Tiedoksi

Kaupunginkanslia

09.02.2021

Pormestari

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 15 §.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

09.02.2021

Pormestari

Jan Vapaavuori
pormestari

Päätös on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 09.02.2021.